

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

магістра
(освітній ступінь)

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи ДО-21м(з)
спеціальності 012 «Дошкільна освіта», ОС «магістр»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Орос Наталія Михайлівна
(прізвище та ініціали студента)

Керівник канд.пед.наук, доц. Атрощенко Т.О.
(прізвище та ініціали)

Рецензент канд.пед.наук, доц. Маляр Л.В.
(прізвище та ініціали)

Мукачево – 2019р.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	9
1.1. Театрально-мовленнєва діяльність як педагогічна категорія	9
1.2. Сутність та характеристика поняття «творчі уміння»	18
1.3. Роль театрального мистецтва і театралізованої діяльності у формуванні особистості дошкільника	27
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛЬНО-МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	33
2.1. Виявлення стану творчих умінь старших дошкільників	33
2.2. Методика формування творчих умінь дошкільників засобами театрально-мовленнєвої діяльності	40
2.3. Результати експериментального дослідження	54
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	66

ВСТУП

Творчість супроводжує нас усе життя: спрямовує та підносить, надихає та окрилює. Стимулювання становлення творчих процесів нині стало не тільки пріоритетною направленістю саморозвитку кожного, але й істинним напрямком прогресу суспільства загалом.

Формування власної творчості, творчого потенціалу починається з раннього дитинства. Поінформованість у проблемах творчого розвитку дозволяє пришвидшити успіх зростання, формування творчої особистості.

Головною тезою системи освіти сьогодні є положення, за яким педагогічний процес ґрунтується на психології розвитку дитини, а точкою відліку в оновленні змісту, форм і методів навчання та виховання є ідея цінності її як творця. Вирішального значення набуває проблема виявлення та забезпечення сприятливих умов для особистісного становлення, творчої самореалізації дитини, формування у неї активно-пізнавального, творчого ставлення до реального світу, вміння успішно орієнтуватися в усьому розмаїтті предметів та явищ, озброєння способами діяльності, стратегіями мислення.

Сьогодні ставить перед вихователями, складну задачу: сформувати людину майбутнього, здатну пристосуватися у складному глобалізованому суспільстві. У зв'язку з цим ведуться пошуки нових ефективних методів і засобів навчання, що активізували б думку дошкільників, стимулювали б їх до самостійного придбання знань і заодно зблизили б їх з майбутнім реальним життям, дали би можливість ефективно соціалізуватися, вільно спілкуватися і зростати творчою особистістю.

Проблемі творчого розвитку дітей присвячені роботи Г.Беленької, А.Богущ, В.Гавриш, Ю.Грибова, Т.Давиденко, Б.Коротяєва, Н.Левінець, В.Нестеренко, Б.Нікітіна, О.Олійник, Б.Яновського, в котрих акцентується увага на різних аспектах проблеми. В роботах вітчизняних та зарубіжних психологів Г. Балла, І. Білої, М. Махмутова, В. Моляко, Т. Шамової

розглядаються питання організації творчої діяльності дітей за допомогою створення проблемних ситуацій. Автори відмічають недостатню теоретичну розробленість проблеми організації творчої діяльності дітей.

Без мовленнєвого спілкування неможливий повноцінний розвиток дитини. Тому завдання навчання рідної мови, розвитку мовлення постає як одне з провідних у всебічному розвитку дошкільника. Засвоєння дітьми рідної мови охоплює формування практичних мовленнєвих навичок, удосконалення комунікативних форм і функцій мовної діяльності (на основі практичного засвоєння засобів мови), а також формування усвідомлення мовної дійсності, яке може бути названим лінгвістичним розвитком дитини.

Проблема театральнo-мовленнєвої діяльності є досить різноплановою й розглядалася науковцями у різних аспектах: лінгводидактичному (А. Богуш, Н. Водолага, Н. Гавриш, С. Чемортан), педагогічному (І. Зимня, Н. Карпинська, Л. Славина), психологічному (Л. Виготський, П. Гальперин, В. Давидов, Д. Ельконін, О. Запорожець), філософському (М. Каган).

Водночас у практиці роботи дошкільних закладів освіти недостатньо повно використовується величезний потенціал театральнo-ігрової діяльності, яка переважно зводиться до підготовки та показу вистав, під час яких діти репродуктивно відтворюють заздалегідь заучені репліки.

З огляду на це, **темою нашого дослідження** ми обрали: «Формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності».

Мета нашого дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування творчих умінь у старших дошкільників засобом театральнo-мовленнєвої діяльності.

Завдання дослідження:

- вивчити стан досліджуваної проблеми в науковій літературі і практиці ЗДО;
- виявити стан творчих умінь старших дошкільників;

- розробити та апробувати методику формування творчих умінь дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

В основу дослідження було покладене **припущення** про те, що підвищення сформованості творчих умінь у старших дошкільників засобом театральної-мовленнєвої діяльності можна підвищити, якщо дотримуватись наступних педагогічних умов: створення атмосфери співтворчості і співробітництва; занурення дітей в активну театральну-мовленнєву діяльність; систематична організація театралізованої діяльності дітей дошкільного віку.

Об'єкт дослідження - творчий розвиток дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження - методика формування творчих умінь дошкільників засобами театральної-мовленнєвої діяльності.

Методи педагогічного дослідження: *теоретичні* (порівняння, моделювання, узагальнення) для з'ясування сучасного стану теорії і практики досліджуваної проблеми, врахування вітчизняного та зарубіжного досвіду; *педагогічний експеримент*, здійснювався з метою перевірки ефективності педагогічних умов і методики формування творчих умінь у старших дошкільників засобом театральної-мовленнєвої діяльності; *методи математичної статистики* застосовувані для опрацювання експериментальних даних і встановлення кількісних залежностей між явищами та процесами.

Практичне значення магістерської роботи полягає у тому, що розроблена нами система формування творчих умінь у старших дошкільників засобом театральної-мовленнєвої діяльності може бути використана вихователями, студентами-практикантами для формування творчих умінь дошкільників.

Експериментальна база дослідження: Велятинський ДНЗ.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати магістерської роботи представлено на VI міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасний рух науки», 4-5 квітня 2019 р., Дніпро.

Публікація. Сутність та характеристика поняття «творчі вміння».

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, висновків списку використаних джерел (73 найменування), додатків. Загальний обсяг роботи – 74 сторінки.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі представлено теоретичне узагальнення наукової проблеми формування творчих умінь у старших дошкільників засобами театральнo-мовленнєвої діяльності.

Аналіз наукової літератури з проблеми показав, що театралізована діяльність - це ефективний метод розвитку мови, комунікативних навичок, емоційно-вольової сфери дітей старшого дошкільного віку.

Творчі здібності - це здатність людини до усвідомленого самостійного нестандартного вирішення певних проблем, завдань. Під поняттям «творчі вміння» ми розуміємо креативні дії, які гармонізують середовище, виявляються в творчій діяльності й відображають спроможність, прагнення та готовність особистості до нестандартного вирішення стандартних завдань, результатом яких є новий або покращений продукт. Творчі вміння з одного боку ми розглядаємо як властивість особистості, яка характеризує його здатність до пошуковоперетворюючої діяльності в освітньому процесі дошкільного закладу, а з іншого, як його здатність здобувати нові знання, вміння та навички, що сприяють розвитку і саморозвитку старшого дошкільника.

Встановлено, що мовленнєва діяльність дітей дошкільного віку складається із різних видів говоріння та слухання, під час якої формуються

мовленнєві вміння та навички. Театрально-мовленнєва діяльність – засіб розвитку гарного, образного, літературного мовлення й створення нового продукту на основі власних міркувань, поглядів. Визначено критерії сформованості творчих умінь: мотиваційний, орієнтаційний, творчий, оцінювальний.

Визначено показники творчих умінь старших дошкільників: легкість – кількісний показник, що відображає здатність до породження великої кількості ідей (асоціацій, образів). Вимірюється кількістю результатів. Гнучкість – віддзеркалює здатність людини висувати різноманітні ідеї, переходити від одного аспекту проблеми до інших, використовувати різноманітні стратегії. Оригінальність – характеризує здатність до висування ідей, відмінних від очевидних, нормативних. Вимірюється кількістю неординарних та неповторних відповідей, ідей, образів. Розробленість (старанність, деталізація образів) – фіксує здатність до винахідливості, конструктивній діяльності. Вимірюється кількістю основних та другорядних деталей при розробці основної ідеї.

Розроблена методика формування творчих умінь, вона є розгорнутим в часі педагогічним процесом, що включає всі компоненти взаємодії вихователя та дитини з соціальним простором, які зорієнтовані на пізнавально-творчий розвиток особистості. Побудована за допомогою запропонованих педагогічних умов (створення атмосфери співтворчості і співробітництва; занурення дітей в активну театрально-мовленнєву діяльність; систематична організація театралізованої діяльності дітей дошкільного віку), з урахуванням психолого-педагогічних особливостей дітей старшого дошкільного віку.

Впроваджено методику формування творчих умінь у старших дошкільників засобом театрально-мовленнєвої діяльності: *перший етап* (початково-мовленнєвий) передбачає формування мовленнєвих умінь і навичок дітей через використання різних видів мовленнєвих вправ, пальчикових ігор, імітаційних вправ, ігор-медитацій, дидактичних ігор,

артикуляційних та голосових вправ, вправ на розвиток комунікативного мовлення, рухливих ігор на закріплення граматичних категорій, ігор з музичним супроводом; *Другий етап* (продуктивнодіяльнісний) включає в себе: читання художніх творів; вивчення текстів; робота з іграшками, ляльками; різні способи роботи пальчиків; виготовлення атрибутів та декорацій; розподіл сценічних ролей; третій етап (сценічно-театральний) передбачає показ: вистав, ігор – драматизацій, п'єс, інсценівок.

Виокремлено чотири рівня розвитку творчих умінь старших дошкільників: високий, середній, низький і дуже низький. Показники рівня володіння творчими вміннями до та після експерименту в групі показав: низький рівень до експерименту складав 43.75% дошкільників, після експерименту показник зменшився майже на 40%, а саме складає 6.25%. В контрольній групі показники істотно не змінилися.

Діти значно впевнено стали вести себе в ході постановок, вміють чекати свого виходу, уважно стежать за ходом вистави. У дітей підвищилася самооцінка (навіть самі неактивні діти розкриваються, відчувають свою значущість у колективній театралізованій діяльності, стають сміливішими, емоційніше). Підвищився інтерес дітей казок та інших творів художньої літератури, діти із задоволенням відображають в образотворчій діяльності епізоди постановок, образи героїв.

Подальша робота по даному напрямку: Продовжувати всебічно розвивати творчість дітей старшого дошкільного віку в театральномовленнєвій діяльності, розширюючи тематику ігор-театралізацій, театралізованих вистав, розробляючи планування і конспекти, підбираючи і розширюючи діагностичний інструментарій, атрибути, створюючи костюми для постановок. Продовжувати створювати в освітньому просторі ЗДО умови, що сприяють розвитку мовлення за допомогою театралізованої діяльності з самого раннього віку, використовуючи зацікавленість і потенціал педагогів, батьків, дітей.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>